

VERHALEN UIT EEN VER VERLEDEN: HET VERHAAL VAN MARIA, VAN DE FRÖBELSCHOOL IN VLUCHTOORD GOUDA

Door Marijke van Ittersum

'Vader, ik moet met u praten.' Maria's vader, eigenaar van de sigarenwinkel aan de Kattensingel op het terrein van De Blaauwe Haan, slaakt een diepe zucht. Zijn jongste dochter was als nakomertje altijd al een zelfstandig kind geweest en hoewel zij het hart echt op de goede plaats heeft, wordt hij er ook wel eens moe van. Hij mist zijn vrouw, die gestorven is op 4 augustus 1914, de dag dat de Duitsers België binnenvielen nu precies een jaar geleden en eerlijk gezegd heeft hij er steeds meer moeite mee zijn dochter iets te weigeren. Maria lijkt ook zo op Johanna, die kon ook nooit wegstaren als er iemand in nood verkeerde. Hun drie zonen zijn al jaren geleden uitgevlogen en nu woont Hoogeveen met zijn enige dochter op de bovenetage van de sigarenwinkel. De verkoop van plaatsbewijzen voor de Boskoopse Boot die hij ook verkoopt, is mooi meegenomen, want oorlogstijd is een moeilijke tijd voor iedereen, ook al is Nederland dan neutraal gebleven.

Op 9 oktober 1914 kwamen de eerste 150 Belgische vluchtelingen aan op het station te Gouda. Maria was er met haar 18 jaren direct heen gelopen en kwam terug met een jonge vrouw en twee kleine kinderen, die ze in huis genomen hadden. En zij waren echt niet de enige Gouwenaars die Belgische vluchtelingen onderdak boden. Maar de stroom vluchtelingen groeide en groeide. Sociëteiten openden hun deuren, vluchtelingen werden opgevangen op een in de haven liggende boot, maar de verwarmde kassen op het terrein van de NV Snijgroenkwekerij van de Gebr. Steensma aan de Graaf Florisweg boden werkelijk uitkomst. De rijksoverheid sloot een overeenkomst met het bedrijf en 'Vluchtoord Gouda' was sinds december 1914 een feit.

'Goed, laat maar horen, kindje,' zegt Hoogeveen en hij legt zijn krant weg. En Maria vertelt hem

hoe ze door meneer pastoor benaderd is. Die weet dat ze niet alleen zelf Belgische vluchtelingen huisvesten, maar ook had hij gehoord dat Maria zich vaak over een heel clubje kinderen ontfermt. Ze maakt wandelingen met ze, of laat ze spelen in het ruim tien jaar geleden aangelegde Van Bergen IJzendoornpark. Op zondag is ze bijna de hele dag in de kerk om de kinderen bezig te houden tijdens de mis-sen. 'En nu heeft meneer pastoor zo'n goed idee, vader, moet je horen'. En Maria vertelt vol vuur over het idee om echt mee te helpen in Vluchtoord Gouda.

Omdat daar nu 1500 Belgische vluchtelingen verblijven, zijn de voorzieningen enorm uitgebreid, onder leiding van de heer I. IJssel de Schepper, directeur van de Koninklijke Stearine Kaarsenfabriek, voorzitter van de Commissie van Toezicht (voortgekomen uit 'Het comité tot Steun aan Noodlijdenden door de Mobilisatie', opgericht in augustus 1914, red.). Er is een (katholieke) kerk, een ziekenhuisje en een school. En achter de kassen verrijst een dorpje van 64 houten huisjes. Voor jongens tot 16 jaar en voor meisjes tot 14 jaar is er leerplicht.

Maria's ogen glanzen als ze opkijkt naar haar vader. 'Maar voor

de kleinsten van 2 ½ tot 6 komt er nu een 'fröbelschool'. En of ik wil daar wil werken, vader. Wat vindt u ervan?' Hoogeveen denkt na. 1500 Belgen op een bevolking van 24.000 Gouwenaars is best wat (Gouda heeft op 1 jan 2024 drie keer zoveel inwoners, red.). Maar – en daar is hij ook eerlijk in – er wordt ook aan de vluchtelingen verdiend. Je mag ze dan wel geen alcohol verkopen van het gemeentebestuur, maar wel sigaren en sigaretten. En dat is zijn handel. Dan schrikt hij van zichzelf; oei, dat had Johanna geen prettige gedachte gevonden.

'Het is goed meisje,' zegt hij, 'doe wat je hart je ingeeft, dat zou je moeder ook gezegd hebben.' Maria krijgt tranen in haar ogen. 'Dat is zeker zo,' fluistert ze. Dan staat ze vastberaden op. 'Ik ga het meteen aan de kleine Louise en Emiel vertellen, die komen bij mij in de klas. Wat zullen ze dat leuk vinden!' En ze rent de trap op naar boven, waar de kinderen met hun moeder verblijven. Als de kinderen naar school gaan, maken ze zich ook minder zorgen om hun vader die nog ergens in België is, al weet niemand waar, denkt Maria. En hopelijk lukt het hem ook om over de grens te komen. Hier in Gouda is hij van harte welkom!

